

מסורת הש"ס

(א) לקמן מ. ט) שבת מהל. לקמן מהל. א) [לקמן מהל. ד) ונרמזת לו. ותינו' ועמי"ש בס"ד על הגליון מניגה טו: פירושו של שניטאל, (ס) ע"ז ע: [כתובות ס. שבת מהל., (ו) בע"ז: [אמרבה, (ו) [לקמן להל: (ח) [נ"ה (י.ג.), (ט) [וע"ש פס"י ב"ה כד: [ועניגלה כט. [וע"ז מהל., (י) [וע"ש מוס' יומאל ד"ה מלוא],

-----

תורה אור השלם

- וירע בעיני יי אָשר עָשה ויָמַח את אָהוּ:

בראשית ל' ה' וְהַחֲמִישִׁים בְּאֵלֶיךָ תַּחַת בְּלָעַת עֵץ רִגְזָן שֶׁחַיִּי הַיָּדִים בְּלָעַת תַּחַת יַעֲקֹב: ישיעיהו נ' ה' אֲבָר תִּבְאָרְדֶּן אֶת כָּל הַמִּקְדָּשֹׁתַי אֲשֶׁר עֲבָדוּ שָׁם הַגִּוִּים אֲשֶׁר אֶתָּם יִרְשִׁים אֶתְּךָ אֶת אֶלְיָהֵיכֶם עַל הַיָּרְדִים הַיָּרְדִים יִתְרָמִים וְעַל הַגִּבְעוֹת וְתַחַת כָּל יַעַל רִעְוֶן:

הגהות הב"ח

(ב) גב' נישטאל דעק וימינ. ג' ע"י פספ"י פ' בני העיר וספי' אס אין מסינן: (ג) רש"י ד"ה לא שכיח וס' דומה דיכא דמחלמל: (א) ד"ה דעק וס' המונעל נ"ב פירוש העמוד כחור תמוס פ' נהרדעאל:

מוסף רש"י

שנודעזעו איברי. נעקר שכבת זרע מנופו [קטע"ז מ. כאלו מביא מוסר לעולם. שמתחמם וכל לניד קרי, וזה קלקולו של דור המלכות. ואלו שכתב זרע לנעלה, דמתי (בראשית ו') כי האדם נשחך כל שנה [שבת א] ובע"ז [קמן מ.א]. במטלית עבה. שאינה מתחממת [קטע"ז מ.א]. לא שכיח, וזה דמתי [שם] כי זמן שאנצט בעין מדממת, ה"מ היכא דמתחלה משמשת ותימס את עצמו ויחל כל שנה מעט, אבל זה שנודעזעו אבריו נעקר כל הרע בידו וסב אין חורר ותחממת לעקור עוד מיד כשעת אחת [שש]. דבי כנישתא דרש' ותיב. שס מקום שהיה נדמית נהרדעאל, וס' אומר יבינה ונולחו טעל עמקת מלכני ויחלם ותעפרה ונלחאו שס, והייעו דש' וימינ ננהרדעאל, נישוף כלן ומיטש כלן, והייעו דמתי (הטעם קצ) כי לו עבדיך את אבניה [ע"ז מ.א] ובע"ז ר"ב כד: [ומניחא בס.], וס' פומינן שחרי וחור ונכנה ומתיי היתה שכינה מליה שס [ו"ה שש]. ברלשת. חל על סס [מתחממת וס' המנומנס [כתובות כו] ובע"ז [שבת מה. וס"ז ע'] כדמתרגמינן ויחפס וכל [ע"ז] בשעת שלום. כגון שהאס לא איהם למלמט [שבת שס].

תוס' הרא"ש

מתנ' כל היד המרובה וכו' ובאנשים. תקצינ. באחו ענין שהוא מתחמם אבל מעטרה ולמטה או בצדור או במטלית עבה אם בא לבדוק בודק: נשים דלאו בנות הרגשה נינהו. פס"י שאינן מתחממות ורואות קרי מתחממישמיש. משמע הא אם מתחממות אסור אלמא נשים מואהות על השחתת זרע. וכן נשים מתוך פס"ח שפי' נשים דלאו בנות הרגשה נינהו

שרואות דס בלא הרגשה ומשמע שר"ל אע"ג דמפקד זרע לבטלה טוב לה שתבדוק כדי להפריש מטומאת טהרות ומלשמש עם בעלה בטומאה. אבל אנשים שאינן רואין קרי ולא הרגישו למה יבדקו אבל אם היו רואים בלא הרגש מיקרי משובח כשבדוק אע"פ שמוציא זרע מיד הדוח אוב. ועוד י"ל דלאו בני איסור הרגשה נינהו אע"פ שמתחממות ורואות קרי וא"ת ומ"ט וכ"ת משום דלא מיפקדי אפריה ורביה אנשים נמי לאחור שקיימו לא ליסור. ומי' י"ל אנשים לעולם מיפקדי משום דכתיב בבקר וזרע

כל היד המרצה לנדוק. שזדקת **משונעת**. שמתוך כך לא אחי לדי ספק טומאה ובעלה לא אחי לדי איסורא: **ובאנשים**. שזדק ענמו מדיר באממו שמה יאל ממנו קרי: **סקלץ**. שמתחמם ומרגיש שמודעזעין אבריו כשמתחמם ורואה קרי: **אנשים**. משונעת דקמני קאי מרצה^(א) אבל אתקלץ דבאנשים אפילו חדל זימנא: **לענין ויבה**. שיאל וזב ממנו ורואה לנדוק כדי למנות ראייתו שמיס לטומאה ושלש לקדנן. וזב דומה למי נצק של שעורים וכל מנצר המט ושכבת זרע כל מנצר המי וקשורה כלונס בינה שאינה מוזרזת: **נצנצור**. דבר קשה אינו מחמם: **במטלית עבה**. קשה היא ואינה מתחממת: **שנודעזעו אבריו**. שנעקר זרע מנופו: **אוחו באמה**. שלא יאל הזרע עד שיכלע את התרומה שנפיו דמנן לקמן בפ' יולאל דופן (דף מ.) הזב ובעל קרי אין מטמאין עד שחלא טומאתן לחון: **דלילו מניא מכול**. שעצירה זו היתה נידס דכתיב (בראשית ו') כי השחית כל בשר ואמרו^(ב) ברותמין קלקלו: **כיון דעקר עקר**. ומשום תמוס דהשחא לא נפיק מניד: **לא שכיח**. וכי קמני למטה זה דומה (ס) דמחילמו לא יאל אלא ע"י משמוש האבר שאינו נעקר יחד אלא כשהוא ממשמש יולאל מעט מעט והולך אבל היכא דילא מהרגשה ונעקר כולו כאחד מו לא מוסיף: **ניולולס ניוטין**. שאינו אוחו ואינו מטיל למרחוק: **כרוס שפכה**. סרים אין מימי רגליו עושים כפיה: **אסורא**. אסור ללחוח ואפילו אי אפשר לו בענין אחר אלע"פ שמוציא לעו דקמני מוטב שיולאל לעו כו': **סקנשא**. ישמין על גבי עפר תיחוח דמשמע דאי ליכא הני יחוח באמה: **הנחמים באלים**. שמתחממים בעאי אילנות במדורות גדולים כלומר בעלי הנאות: **באלים**. כמו (סס לה) תחת האלול: **דשף ויסיב**. אסס מקום (א) המונעלע במלכות נהרדעאל מפי מורי הזקנ^(ז): **אוחו באמה**. שלא יפלו מים על הגג: **עשאוהו**. להא דרצ יהודה: **כנולשא**. כולשת חיל שמחפשין ונחווין כדמתרגמינן (סס לה) ויחפש ונצל: **דלילול**. ומתעירא שמה יפול: **דריניה**. שמואל: **דעיניה**. שורה בצית הכנסת: **אימאא דמריס**. הקצ"ה ואס' צמקוס אחר נמי שרי לדידיה: **עטרה**. שפה גבוהה המקפת את ראש הגיד:

כל עץ רענן שוחמי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים אל תקרי שוחמי אלא סוחמי רב אסי אמר כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתיב התם ^עעל ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן רב יהודה ושמואל הוו קיימי איגרא דבי כנישתא ^ב דשף וייתיב בנהרדעאל אמר ליה רב יהודה לשמואל צריך אני להשתין א"ל ^גשיננא אחוז באמתך והשתן לחוץ היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאו כבולשת ^ד דתנן ^הכולשת שנכנס לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין להן פנאי לנסך אלמא דכיון דבעיתי לא אחי לנסוכי הכא נמי כיון דבעיתי לא אתי להרהורי והכא מאי ביעתותא איכא איבעית אימא ביעתותא דליליא ודאיגרא ואיבעית אימא ביעתותא דרביה ואב"א ביעתותא דשכינה ואיבעית אימא אימתא דמריה עליה דקרי שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי הוה דאמר רב נחמן יאם היה נשוי מותר ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דתני אבא בריה דרבי בנימין בר חייא 'אבל מסייע בביצים מלמטה ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן יגבול יש לו מעטרה ולמטה מותר

כל עץ רענן שוחמי הילדים בנחלים תחת סעיפי הסלעים אל תקרי שוחמי

אלא סוחמי רב אסי אמר כאילו עובד עבודת כוכבים כתיב הכא תחת כל עץ רענן וכתיב התם ^עעל ההרים הרמים ותחת כל עץ רענן רב יהודה ושמואל הוו קיימי איגרא דבי כנישתא ^ב דשף וייתיב בנהרדעאל אמר ליה רב יהודה לשמואל צריך אני להשתין א"ל ^גשיננא אחוז באמתך והשתן לחוץ היכי עביד הכי והתניא ר"א אומר כל האוחז באמתו ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאו כבולשת ^ד דתנן ^הכולשת שנכנס לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין להן פנאי לנסך אלמא דכיון דבעיתי לא אחי לנסוכי הכא נמי כיון דבעיתי לא אתי להרהורי והכא מאי ביעתותא איכא איבעית אימא ביעתותא דליליא ודאיגרא ואיבעית אימא ביעתותא דרביה ואב"א ביעתותא דשכינה ואיבעית אימא אימתא דמריה עליה דקרי שמואל עליה אין זה ילוד אשה ואיבעית אימא נשוי הוה דאמר רב נחמן יאם היה נשוי מותר ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דתני אבא בריה דרבי בנימין בר חייא 'אבל מסייע בביצים מלמטה ואיבעית אימא כי הא אורי ליה דאמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן יגבול יש לו מעטרה ולמטה מותר

סתמא דחלמורא ביזמא בפרק אמר להם הממונה גבי כל המטיל מים טעון (כבוס) קידוש ידים ורגלים וריקין כגמרא בשלמא רגלים משום דאיכא ניצוצות ומדיכא ניצוצות אלמא משמע דאסור לאחוז באמה וכן בס' כיצד מברכין דקאמר ואי ליכא עפר ותיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין במקום מדרון: וחלא ניצוצות ויתוין. תימה אמאי לא מהדר שמשפשף כדמשמע ביזמא או יסייע מכביצם למטה או מעטרה למטה:

כל היד פרק שני נדה

כל היד. באנשים תקצינ. ואס כריך לנדוק לנדוק צנרור או כחרס כדלמחר כגמ' וא"ת הא לקמן אמר דלמטה מעטרה מותר והיינו צפי האמה ושס הוא בודק ענמו וי"ל דגס למעלה ללד הגוף כריך לנדוק שמה הלך שס טפת קרי א"נ אפי' מעטרה ולמטה לא שרי אלא להשמין משום ניולולס או משום צית הכנסת אבל

כדי לנדוק ענמו לא:

[נשים דלאו בנות הרגשה נינהו. לר"ת דמפרש (נימות יב:) ג' נשים ששמשות כחון היינו צריכות ושאר נשים מותרות משום [דלאל] מופקדא אפריה ורביה י"ל כיון דלאו בנות איסור הרגשה נינהו אפילו הוו מרגישות לפי' ר"ת קשה לר' יוחנן בן ברוקה דמניא (סס דף סה:) על שניהם נאמר פרו ורבו ועוד נהי נמי דלא מפקדו אפי"ו להשחית זרע וקושטו ללש כלל עונשין שבתורה וי"ל דהיינו טעמא שהנשים לעולם מורעות פנים ושס הוא דרך להוריע אבל אנשים מוריעים כחון ואין דרך להוריע שס ג':]

אוחוז והתניא רבי אלעזר אומר ב'. ואס תלמר לימאל הא דקלמר אוחוז וכולע היינו למטה מעטרה דשרי וי"ל אס יניח הזרע לצא עד פי האמה שזב אל ויכל לעכזו אי נמי כיון שאוחז באמה צדוקת שלא יאל זע"ש הרהור אפי' למטה מעטרה וא"ת ומאי פריך מר' אליעזר והלא רצנן פליגי עליה ושרו וכן לקמן מאי פריך אדרב יהודה מרבי אלעזר וי"ל דרצנן לא שרו אלא צמשתין משום לעז ממוזות אבל לצורך ד"א אסרי ורב יהודה נמי היה עומד במקום גבוה דליכא ניולולס ולא היה אוחז אלא כדי שלא יפול מי רגלים על הכותל וזהא לא שרו רצנן אי נמי לסקוף הודו חכמים לדברי ר' אליעזר מדלמר צפרק כיצד מצרכין (בבבס דף מ.) אין מי רגלים כלין אלא גישיצה או צעפר תיחוח או במקום גבוה והיינו כרצי אלעזר אבל אוחז באמה לא קלמר אע"ג דמתקמא כמו כן כלין ולקמן צפירקין (דף מו:) שלש שנאמ' ומשיי אוחז באמה ומשתין ולא הוזכר שס רצי אלעזר':

והלא ניצוצות ניתוין. וא"ת וישפסף צידו כדלמרי' בפ' אמר להם הממונה (יומאל ג.) דמלוה לשפסף וי"ל דכשאין אוחז איכא רוב ניולולס ולא סגי בשפסף אבל באוחז ליכא אלא מעט וסגי בשפסף דלא הוה סגי בשפסף אע"ג דכשאין אוחז גס רצנן לא הוו שרו: **וייעמוד במקום גבוה.** ואפילו צקרקע קשה והא דלמר צפרק מומינן אלו (בכורות דף מד:) לא ישמין לא על גבי מקוס קשה ולא על גבי כלי דלמר רב הני מדורי דבצל מדמרי מיל לעין עיטס וי"ל דהתם מייירי סמוך לפרת שהיא גבוה מכל הנהרות כדלמרינן (בכורות דף נה.) כל הנהרות למטה משלש נהרות ושלש נהרות למטה מפרת ומפרת שהא גבוה מכולס יורד לעין עיטס שהא גבוה כדלמרי' (נחמס דף נד:) סצור למצנייה צעין עיטס מדליל טפי אבל רחוק מפרת או אפילו לתוך שאר נהרות שרי: **אם היה נשוי מותר.** וצפ' כל כתיבי (שבת דף קיח:) דקלמר דקרי ליה לרצי רצינו הקדוש שלא הניח ידו למטה מלצננטו היינו צרותא שהיה נשוי והיה מחמיר על ענמו:

נשוי הוה דאמר רב נחמן שגזר חכמים והורו לר' אליעזר ולא מחלוקת גמור הוא אלא ששאלו לו מה יעשו לניצוצות וכן משמע

בתמא דחלמורא ביזמא בפרק אמר להם הממונה גבי כל המטיל מים טעון (כבוס) קידוש ידים ורגלים וריקין כגמרא בשלמא רגלים משום דאיכא ניצוצות ומדיכא ניצוצות אלמא משמע דאסור לאחוז באמה וכן בס' כיצד מברכין דקאמר ואי ליכא עפר ותיחוח יעמוד במקום גבוה וישתין במקום מדרון: וחלא ניצוצות ויתוין. תימה אמאי לא מהדר שמשפשף כדמשמע ביזמא או יסייע מכביצם למטה או מעטרה למטה:

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

י.ג.

עין משפט

נר מצוה

א א מיי פ"ד מהלכות משבט ומושב הלכה ו' ופ"ח מהל' אסורי ביאה הל' יא סמג לאון קול טושי"ע י"ד סי' קפד פס"י א' וס' קלי סעיף ט' ונצנצ אלפס שבת פסק י"ד דף מג.]:
ב ב מיי פס"א מהל' אסורי ביאה הל' כג סמג לאון קט טושי"ע אה"ע סימן כג סעיף ד':

ג ג מיי פ"ו מהלכות מרומות הלכה ד':

ד ד מיי פס"א מהל' אסורי ביאה הל' כג סמג שס טושי"ע א"ח סי' ג סעיף יד וטושי"ע אה"ע סימן כג סעי' ד':

ה ה מיי פ"ז מהלכות סתילין הל' יח וע"ש טושי"ע א"ח סי' ג סעי' יג:

ו ו מיי פס"א מהלכות אסורי ביאה הל' יח סמג לאון קט טושי"ע אה"ע סי' כג סעיף א':

ז ז מיי שס הלכה ט' טושי"ע שס סעיף ג':

ח ח מיי פ"י מהלכות מלללות אסורות הל' כד סמג לאון קמח טושי"ע י"ד סימן קצט סעיף יב':

ט ט מיי פסק כל מהל' אסורי ביאה הל' כג סמג לאון קט טושי"ע א"ח סי' ג סעיף יד וטושי"ע אה"ע סימן כג סעיף ד':

י י טושי"ע א"ח סי' ג סעיף טו:

יא א כ טושי"ע שס סעי' יד:

תוס' הרא"ש (המשך)

את זרעך ולעבר אל נתח ידך כדאיתא בפרק הבא על יבמתו ומיזור קשה לו יוחנן בן ברוקה דאמר החם על שניהם הוא אומר פרו ורבו ליתוסרין. וי"ל דהיינו טעמא דאנשים מיפקדי לפי שמוריע מבחרין אבל אשה מורעת מבפנים. והא דאמר^(י) ג' נשים משמשות במקור דמשמע הא שאר נשים אסורי וי"ל לפס"ח ולרש"י ניהא דאסורי משום השחתת זרע ולאידך פירושא נמי איכא למימר דאסורי משום שמשיחות וזרע האיש. אי"נ איכא לפורשי צריכות לשמש במקור: אי הכי מאי איריא מרבה כי לא מרבה נמי. פי' אאי"ב מתני' לענין זוב איירי ואע"ג דבבוב ליכא למיחש מ"מ גורא לענין זוב אטו שפא יבדוק לענין שכבת זרע וכי גזור רבנן דוקא במרבה אבל בלא מרבה לא גזור כיון דאינו אסור אלא משום גזירה בעלמא ועוד דלא צינ' למיגור אפי' בלא מרבה שהרי צריך הוא לבדוק כדי לידע מנין דאיתויו ולספור ד' נקיים אלא כיון דמוקמט מתני' משום דאנשים בני הרגשה נינהו אלמא בשכבת זרע מוקמט לה דאי בבבוב ומשום מוקמט לה דאי בבבוב ויחזיק גורא הכי הוה לך למימר אנשים דאחי לירי הרגשה בשכבת זרע. א"ה אפי' לא מרבה נמי. אי"נ י"ל אא"ב מתני' בברוק בצדור או בחורס או במטלית עבה דלא אחי לירי חימוס. ומי' במרבה גזור שמא ישכח ויבדוק במטלית רבה אלא כיון דאמרת אנשים דבני הרגשה נינהו אלמא דבמטלית רבה מוקמט לה דאי במטלית עבה ומשום גזירה הכי הוה לך למימר אנשים דאיכא למיגור בהו משום הרגשה: וחתניא רבי אליעזר אומר. אע"ג דרבנן פליגי עליה. פריך מר' אליעזר וכן לקמן פריך מנייה עליה דרשמואל דנראה שגזור חכמים והורו לר' אליעזר ולא מחלוקת גמור הוא אלא ששאלו לו מה יעשו לניצוצות וכן משמע